

استمرار و مردمی‌سازی مناسبت‌های اسلامی - انقلابی مؤثر در استحکام درونی قدرت جمهوری اسلامی ایران

حسین عساریان نژاد^۱

سلیمان علیزاده^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۸/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۰/۳۰

چکیده

انقلاب اسلامی ایران مهم‌ترین حادثه سیاسی قرن بیستم و ژرف‌ترین تحول فرهنگی اجتماعی ملت ایران است که مناسبت‌ها بیشترین نقش را در ایجاد و تداوم آن داشته است. در این مقاله تلاش شده تا ضمن تبیین اهمیت مناسبت‌های اسلامی - انقلابی و نقش مردم در آن به این سؤال پاسخ داده شود که چگونه می‌توان با مردم سازی مناسبت‌ها قدرت درونی جمهوری اسلامی ایران را مستحکم نمود؟ در این تحقیق، مباحثی همچون مفهوم شناسی قدرت از دیدگاه مکتب اسلام و مؤلفه‌های مناسبت‌های اسلامی - انقلابی و نقش بصیرت‌افزایی و تأثیر کارکردی‌های تنویری، تبشیری، تهییجی و تنذیری بر ایجاد، تقویت و اصلاح هنجارهای اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته و در نهایت مدل نحوه تأثیرگذاری مناسبت‌ها بر استحکام درونی قدرت تدوین شده است. این مقاله که از مطالعات گروهی در موضوع مناسبت‌های اسلامی - انقلابی استخراج شده از روش تحلیل محتوا و رویکر توصیفی و تحلیلی بهره‌گیری شده و نتیجه‌گیری شده؛ مناسبت‌ها زمینه‌ساز بصیرت، بصیرت مؤثر در حضور مستمر مردم در صحنه‌های انقلاب و حضور با بصیرت مردمی در تقویت استحکام درونی قدرت در ج.ا.ا. تأثیر تعیین کننده‌ای دارد.

کلید واژگان: استحکام درونی قدرت، بصیرت سیاسی اجتماعی، مناسبت اسلامی - انقلابی

^۱ عضو هیأت علمی دانشگاه عالی دفاع ملی

^۲ دانشجوی دکتری رشته امنیت ملی دانشگاه عالی دفاع ملی

مقدمه

رویدادهای تاریخی نقش مؤثری در ایجاد، تقویت و اصلاح هنجارهای اجتماعی بشر دارند خصوصاً رویدادهایی که تبدیل به مناسبت شده باشند، لذا شناخت مناسبت‌ها و ظرفیت متحدسازی و ایجاد همبستگی اجتماعی برای استحکام درونی قدرت در نظام جمهوری اسلامی از نکات مهمی است که نباید از آن غفلت کرد. در این خصوص امیرالمؤمنین علی(ع) می‌فرماید: «مَنْ عَرَفَ الْأَيَّامَ لَمْ يَغْفُلْ عَنِ الْإِسْتِعْدَادِ؛ هر کس ایام را بشناسد، از آماده شدن (ره توشه فراهم ساختن) غافل نمی‌شود». (ری‌شهری، ۱۳۸۹: ۹۸)

امام خمینی(ره) که نگاه یوم‌اللهی به مناسبت‌های انقلابی _ اسلامی دارد با تکیه بر آیه: «أَنْ أُخْرِجَ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَ ذَكَّرَهُمْ بِأَيَّامِ اللَّهِ (ابراهیم/ ۵) می‌فرماید؛ این‌ها را متذکر کن به ایام خدا. همه ایام مال خداست. لکن بعضی از ایام یک خصوصیتی دارد که برای آن خصوصیت «یوم‌الله» می‌شود». (امام خمینی، ج ۹، ۱۳۹۰: ۴۵۹)

مناسبت‌ها ظروف زمانی و مکانی حوادث و رویدادهایی هستند که به عنوان پدیده‌های درس‌آموز، تاریخ جوامع انسانی را به نمایش می‌گذارند. بنابراین با کشف رابطه علت و معلولی نهفته در این پدیده‌ها امکان استخراج ظرفیت‌های آن برای بهره‌گیری در زندگی بشر فراهم می‌شود.

مناسبت‌ها دارای ظرفیت هماهنگ‌کنندگی و اجماع‌ساز در سازماندهی مردم هستند (عصاریان‌نژاد، ۱۳۹۱: ۴۸) و بستری با کارکردهای فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، امنیتی و اقتصادی برای تحریک و تهییج مردم هستند که می‌تواند الگویی از تحکیم قدرت ملی و مقاومت مردم پایه داشته باشد.

این پژوهش به دنبال استخراج ظرفیت‌هایی از مناسبت‌های اسلامی _ انقلابی است که مشارکت مردمی را افزایش می‌دهد و در نتیجه این مشارکت پشتوانه‌ای برای تحکیم و تثبیت درونی قدرت در کشور ایجاد می‌کند.

مبانی نظری تحقیق

قدرت

در فرهنگ‌های زبان فارسی، واژه قدرت را در مفاهیم «توانستن»، «توانایی داشتن» که معنی مصدری آن است و «توانایی» که اسم مصدر است به کار برده‌اند (دهخدا، ۱۳۷۷) گاهی نیز مترادف با کلمه «استطاعت» و به معنی قوه‌ای که واجد شرایط تأثیرگذاری باشد به کار رفته است (معین، ۱۳۷۱)

مفاهیم اصطلاحی قدرت

در فلسفه و کلام معمولاً، در تعریف قدرت، به دو مفهوم اشاره شده است. در مفهوم نخست گفته شده: «قدرت یک کیفیت نفسانی است که منشأ انجام کاری یا ترک آن خواهد شد» (صدرالمآلهین، ۱۳۶۴: ۲۶۸) و به بیان دیگر «فاعل با علم و آگاهی منشأ انجام کاری شود». (علامه طباطبایی، ۱۳۶۴: ۱۶۷)

مفهوم قدرت یکی از اساسی‌ترین مفاهیم در علوم سیاسی است. یا شوارزبرنرگر در تعریف قدرت می‌نویسد: «قدرت توانایی تحمیل اراده‌مان بر دیگران است، به اتکای ضمانت اجرای مؤثر در صورت عدم قبول». (همان: ۸۹)

عناصر اصلی در تعاریف متنوع از قدرت

۱. توانایی تحمیل اراده؛
۲. قدرت به مثابه یک رابطه است میان صاحبان آن و پیروان؛
۳. قدرت مشارکت در اتخاذ تصمیم است؛
۴. قدرت، امری انسانی و ارادی و مدنی است.

قدرت ملی

یعنی مجموعه نیروهای مادی و معنوی یک ملت. قدرت ملی ناشی از شکوفایی اقتصادی، سیاست مستقل، نیروی مبارز، آرمان والا و عزم ملی است. (همان: ۸۸)

مفهوم قدرت در اسلام

علت غایی قدرت در اسلام، سعادت و فضیلت است. قدرت سیاسی در جامعه اگر بدون معیارهای خیر، فضیلت و سعادت‌مداری اعمال شود، از ماهیت هدفدار خود خالی می‌شود. در دین اسلام برخلاف دیدگاه ماکیاولیسم که هدفی فراتر از قدرت وجود ندارد و خود قدرت فی‌نفسه هدف است قدرت زمانی موضوعیت پیدا می‌کند که به‌وسیله آن حقی به پای، یا باطلی برانداخته شود (حقیقت، ۱۳۸۱: ۲۱۷)

معنا و مفهوم استحکام درونی قدرت

استحکام ساخت درونی قدرت ملی ناظر بر استحکام بنیان‌های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی است. برخی از مصادیق مفهومی و معنایی استحکام قدرت عبارت‌اند از «بیرون آمدن جامعه از ضعف، تفرق ذلت»، «حضور قوی و اراده مستحکم عمومی»، «اتکا به نفس و عزت نفس»، «احساس قوت و اطمینان»، «ایستادگی در مقابل خصومت‌ها و دشمنی‌ها»، «قدرت اراده و استحکام روحیه در جامعه» حراست از داشته‌های ثروت معنوی و فرهنگی، «توجه به مصالح و منافع مردم» عدم اتکا به دیگران و اتکا به قدرت اسلامی و استحکام پیوند بین مسلمانان و وحدت مسلمانان» و پشتوانه مردمی نظام سیاسی، «عزم جزم بر دفاع مشروع و منطقی» «اقتدار درونی» «پیمودن راه و مسیر اسلام ناب محمدی (ص) در تحولات داخلی و خارجی» گسترش عدالت و امنیت در زندگی همه ملت به همراه پیشرفت مادی و معنوی و... می‌باشد (جعفری و قربی، ۱۳۹۶: ۱۳۴)

آرایش درونی قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران باید دارای مؤلفه‌های زیر باشد

۱. قدرت انطباق با شرایط گوناگون؛
۲. توانایی انعطاف در برابر شرایط پیش‌بینی نشده و مختلف؛
۳. توانایی مواجهه با مسائل گوناگون؛
۴. سرعت و چالاکی در عمل؛
۵. کارساز و مفید بودن؛
۶. اتخاذ مواضع روشن در قبال موضوعات مختلف.

لاجرم، آرایش درونی قدرت بر اساس آموزه‌های اسلامی متفاوت از آن چیزی است که جریان‌های استکباری مترصد آن هستند و تلفیقی از اراده و نیروی انسانی با ایمان قوی است که ثمره بیداری و بصیرت جامعه اسلامی است. (جعفری و قربی، ۱۳۹۶: ۱۲۸)

بنا به نظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) ساخت درونی قدرت؛ ظاهر و باطنی استوار و مستحکم دارد.

ایشان در تبیین موضوع می‌فرمایند: «خیلی از نظام‌ها، ظاهر مستحکم و باطن پوکی دارند؛ به تشریح و قدرت ظاهر و قبض و بسط حکومتی وابسته‌اند و مردم به عنوان مبنای حقیقی قدرت در آن نظام‌ها مطلقاً حذف شده‌اند و حضور ندارند. آن نظام‌ها هرچند ظاهر باثباتی هم داشته باشند، اما باطن پوکی دارند. غالباً نظام‌های مرتجع و وابسته به قدرت‌های جهانی، مخصوصاً آمریکا از این قبیل‌اند. نظامی که باطن قوی و قابل اتکایی دارد، نظامی است که مبنای حقیقی قدرت؛ یعنی آرا و اراده و حضور مردم در آن تأمین شده باشد. اگر به نظام‌های دنیا نگاه کنید، خواهید دید که غیر از جمهوری اسلامی، هیچ کشور دیگری تا این اندازه به آرا و اراده و حضور مردم متکی نیست و این وسیله استحکام نظام ماست. وظیفه یکایک مسئولان و مردم این است که حضور قوی و اراده مستحکم عمومی را با تمام وجود حفظ کنند». (بیانات رهبر انقلاب اسلامی ۱۳۶۸/۴/۱۴) از این رو، ساخت درونی قدرت زمانی با قدرت ملی همراه می‌شود که این آمادگی روحی و فیزیکی مستحکم بر طرف کننده ناامنی‌ها یعنی حضور قوی مردمی وجود داشته باشد. (جعفری و قربی، ۱۳۹۶: ۱۲۵)

مناسبت‌های اسلامی _ انقلابی

مناسبت در لغت به معنای موافقت و پیوستگی و علاقه و ارتباط و مشابهت به کار رفته است (دهخدا، ۱۳۷۱) و در جای دیگر به معنای با هم نسبت داشتن، هم شکل شدن آمده است. (معین، ۱۳۷۱) مناسبت در اصطلاح محصول رخداد پدیده‌های اجتماعی مشابه و مرتبط با یگدیگر در زمان و مکان خاص است. برخی از پدیده‌های عمومی یا اختصاصی برجسته در طول حیات انسان که یادآور یک رخداد ویژه و حائز اهمیت هستند ظرفیت تبدیل شدن به مناسبت را دارند. اما چگونگی تبدیل یک رخداد به مناسبت مهم، برجسته و فاخر تحت تأثیر اراده و عمل انسان است. «روزهای سال، به طور

طبیعی و به‌خودی‌خود همه مثل هم هستند. این انسان‌ها هستند، این اراده‌ها و مجاهدت‌ها است که یک روزی را از میان روزهای دیگر بر می‌کشد و آن را مشخص می‌کند، متمایز می‌کند، متفاوت می‌کند و مثل یک پرچمی نگه می‌دارد تا راهنمای دیگران باشد. روز عاشورا - دهم محرم - فی نفسه با روزهای دیگر فرقی ندارد. می‌توان مناسبت را اینگونه تعریف کرد:

«مناسبت ظرفی است که روز یا ایام خاصی، تحت تأثیر یک رخداد ناشی از اراده برخاسته از بصیرت، دشمن‌شناسی، وقت‌شناسی و حضور مجاهدانه انسان، برجسته می‌شود و زمینه‌سازی هدایت آحاد جامعه بشری را فراهم می‌کند».

«مناسبت» در لغت به معنی همگونی و نزدیک به هم بودن است و به معنایی بر می‌گردد که میانشان ربط ایجاد می‌کند. این رابط یا عام است یا خاص، عقلی است یا حسی یا تلازم ذهنی، مانند: سبب و مسبب، علت و معلول، نظایر، اضداد و چیزهای دیگری از این قبیل دارد.

اهداف مناسبت‌ها

مناسبت‌ها هنگام ایجاد، تحکیم و تثبیت مانند هر رخداد دیگر، پیگیر اهداف مشخصی هستند که این اهداف بر بنیادهای معرفت‌شناسانه محیط اجتماعی که مناسبت در آن شکل گرفته، مبتنی است زیرا مناسبت‌های اسلامی - انقلابی برخاسته از فرهنگ و ارزش‌های جامعه دینی هستند.

بنابراین مهمترین اهداف مناسبت‌ها عبارت‌اند از:

۱. احساس مسئولیت اجتماعی (مسئولیت‌پذیری)

۲. تذکر دهنده (یادآوری)

۳. حفاظت از ارزش‌ها و شعائر اسلامی - انقلابی

۴. امکان بازآرایی و بازتولید توان اسلامی - انقلابی

۵. امکان یکپارچه‌سازی، اتفاق و اعتماد بر سر اهداف - انقلاب

انواع مناسبت‌ها از منظر شکلی و محتوایی تحت تأثیر علت وجودی و عامل آفرینش آنها است. لذا با توجه به شأن‌ایجابی و آفرینش یک مناسبت، می‌توان مناسبت‌ها را شامل مناسبت‌های دولتی، قدسی، ملی، جهانی و مذهبی دانست.

اجزای مناسبت‌ها

مهمترین اجزای شکل‌دهنده مناسبت‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی عبارت‌اند از:

۱. نقش آفرینان (مردم، رهبران، سمن‌ها و حاکمیت)
۲. پیام (فرهنگی، ارزشی و هنجاری)
۳. رخداد (واقعه، حوادث، اتفاقات، ظهور شگفتی‌سازها)
۴. محیط (محلی، ملی و فراملی)

یکی از مهمترین مراحل شکل‌گیری اجتماع، ابتدای اجتماع بر مجموعه‌ای از رفتارهای منبعث از وابستگی‌های دو یا چند جانبه بین انسان‌های آن جامعه است که از آن با نام اجتماعی (مردمی) شدن یاد می‌شود. از نظر آلن بیرو اجتماعی شدن فرآیندی است «که بر پایه آن، مجموعه حیات و فعالیت‌های انسانی در شبکه وابستگی‌های متقابل اجتماعی جای می‌یابند». (بیرو، ۱۳۷۰: ۹۹)

مفهوم نقش اجتماعی بسیار ساده است. یعنی آن رفتارهای مناسب، قابل انتظار و معمولی که از لحاظ فرهنگی قابل قبول است. به تعبیر دیگر، نقش اجتماعی الگوی رفتاری است که فرد در موقعیت‌ها و وضعیت‌های اجتماعی مشخصی باید از آن پیروی و تبعیت کند. (فاضلی، ۱۳۸۶: ۳)

برخی از عوامل باعث می‌شوند افراد نتوانند نقش اجتماعی خود را به خوبی ایفا کنند. یکی از این عوامل «ابهام نقش‌ها» است. عامل دیگر، «ساختار نقش‌ها» است که می‌تواند ساختاری مبتنی بر قدرت و نا برابری باشد. عامل سومی که باعث می‌شود، نقش‌های اجتماعی به خوبی ایفا نشود، «تغییرات اجتماعی» است. (همان: ۷)

از این رو با مردمی شدن مناسبت‌ها، مؤلفه‌های منفی جای خود را به وجهه مثبت می‌دهد و خود یابی اتفاق می‌افتد لذا می‌توانند نقش ایفا کنند که جمع این نقش‌ها در ایجاد و استحکام قوت ملی مؤثر است.

ویژگی‌های مشترک مناسبت‌ها

ویژگی‌های مشترک استخراج شده حاضر، محصول جستجوی علمی گروه مطالعاتی و دیدگاه‌های اساتید گروه است که پس از استخراج از گفتمان ولایت فقیه - حضرت امام

خمینی(رحمه‌الله علیه) - مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) - طی جلسات متعدد مطالعه گروهی- روش دلفی - مورد تأیید نهایی قرار گرفته است.

امیدآفرین	رضایت بخش	انسان ساز	برائت آفرین (تبری)
مقاوم ساز	شجاعت آفرین	آینده‌ساز	هشدار دهنده
ظرفیت ساز	تحرك بخش	کارآمد ساز	ترویج دهنده
هم‌افزا	شوق انگیز	درس آموز	بازدارنده
اعتماد بخش	خلاقیات ساز	ظلم ستیز	غفلت زدا

جدول شماره ۱: ویژگی‌های مشترک مناسبت‌های اسلامی- انقلابی

کارکردهای مناسبت

مناسبت‌های اسلامی- انقلابی علاوه بر ابعاد زمانی و مکانی از نظر کارکردی، دارای چهار وجه: تهییجی، تبشیری، تنویری و تندیری می‌باشند.

تهییجی

از منظر روانشناسی اجتماعی، هنجار هیجانی می‌تواند زمینه‌ساز فعال‌سازی هدایت انسان‌ها شود... (اتکینسون و همکاران، ۱۳۸۱: ۷۱۰-۷۰۹) بر همین اساس در روان‌شناسی هیجانی معمولاً به احساس‌ها و واکنش‌های عاطفی اشاره می‌شود،

خداوند سبحان برای تهییج و برانگیختن غیرت و روح حماسی مسلمانان فرمود: نبرد کنید با آنها که سالیانی دراز با قتل و شکنجه شما را آزرده‌اند و اکنون نیز با شما سر ستیز دارند». (جوادی آملی، ۱۳۸۸: ۵۶۸)

تبشیری

«تبشیر» در فرهنگ لغات به معنی: خبری که در آن شادمانی نهفته باشد. مؤذگانی دادن، مؤذه دادن» (دهخدا، ۱۳۷۷) و مؤذه آوردن و بشارت آمده است (معین، ۱۳۷۱) شهید مطهری تبشیر را از مقوله تشویق می‌داند. (مطهری، مجموعه آثار جلد ۱۶، ۱۳۸۷: ۱۵۴)

هر چند در برخورد با واژه تبشیر معمولاً تشویق و ترغیب و یا گزارش مسرت بخش استنباط می‌شود و بشارت در عرف عام به معنای گزارش مسرت‌بخش است، اما با توجه به ریشه اصلی این واژه که از واژه بشر گرفته شده است حزن انگیزی هم از معانی آن است. (جوادی آملی، جلد ۲، ۱۳۸۸: ۴۶۶)

البته توجه به این نکته مهم است که «در قرآن، بشارت مخصوص مؤمنین است.» (امام خامنه‌ای بیانات، ۱۳۸۴: ۲۶۱)

تنویری

«تنویر» در فرهنگ لغات به معنی «روشنگری» (دهخدا، ۱۳۷۷) آمده است. این واژه بیشترین کاربرد را در علم فلسفه دارد که به معنای روشن کردن حقیقت به کمک عقل و تجربه است. (احمدزاده، ۱۳۸۴: ۲۵۶)

کیم بال‌یانگ به سه مرحله روشنگری افکار عمومی اشاره می‌کند:

۱. منشأ موضوع

۲. بحث در مورد موضوع و راه حل‌های پیشنهادی

۳. دستیابی به یک ایده مورد توافق و دستیابی به یک برون رفت روشنگرانه امری حیاتی است.

(نصر، ۱۳۸۰: ۴۱۴-۴۱۳)

در مجموع اقدامات تنویری و روشنگری افکار عمومی نیاز مهم جامعه اسلامی بسیاری از عرصه‌های زندگی بشر را تحت تأثیر قرار داده‌اند: «امروز روشنگری دین مهم‌ترین زرهی است که جامعه اسلامی ما می‌تواند بر تن خودش بکند و در مقابل حملات دشمن بایستد.» (امام خامنه‌ای بیانات، ۱۳۸۴: ۲۸)

تندیری

در لغت‌نامه‌ها در ذیل واژه تندیر هراس و پرهیز داشتن آمده است. از نظر علمی و در ادبیات قرآنی انذار یک دستورالعمل دینی است که جزء شئون رسالت است: «انذار و تبشیر به عنوان یک برنامه قرآنی از شئون رسالت هستند.» (مطهری، ج ۲۶، ۱۳۸۷: ۱۲۵) بنابراین کاربرد انذار بخش جدایی ناپذیر از فرآیند تربیت اسلامی است که به عنوان عامل تحرک بخش و پسینی به یاری تبشیر به عنوان یک عامل پیشینی در امر هدایت کمک می‌کند. (امام خامنه‌ای بیانات، ۱۳۷۸: ۱۱)

در مجموع یک مناسبت اسلامی - انقلابی تحت تأثیر ابعاد رخداد زمانی، مکانی، و ابعاد محتوایی شامل تبشیری، تنویری، تهییجی و تندی می‌باشد. پیام هوشیاری، همراهی و حمایت، برای دشمنان پیام ایستادگی و مقاومت همراه با هشدار و برای مردم استحکام قدرت ملی را به همراه دارد.

ابعاد ایجابی			سلبی
تبشیری	تنویری	تهییجی	تندی
ظرفیت ساز	آرمان ساز	شگفت آفرین	توجه دهنده
تحول آفرین	جهت دهنده	عزت آفرین	بازدارنده
امید دهنده	الگوساز	ارزش آفرین	اصلاح‌گر
پیام رسان	بصیرت دهنده	هویت ساز	بیم دهنده

جدول شماره ۲: ابعاد محتوایی مناسبت‌های اسلامی - انقلابی

برخی اهداف سازمان‌های رسمی در موضوع مناسبت‌ها

۱. شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی به عنوان نهاد غیر دولتی به منظور ساماندهی و مدیریت برگزاری مراسم ملی، عمومی و رسمی کشور و بهره‌گیری از ظرفیت نهادهای فرهنگی و مردمی می‌باشد (اساسنامه شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی).
۲. نمایش وحدت و یکپارچگی جهان اسلام در موضوع قدس و فلسطین، حمایت و همراهی ملت ایران با آرمان‌های مردم فلسطین، اعلام انزجار ملت‌ها علیه رژیم صهیونیستی، محکومیت سلطه‌گران از رژیم جعلی، تقبیح سکوت برخی کشورهای عربی و اسلامی در قبال جنایات این رژیم، نمایان سازی پیوند بیداری اسلامی و... برخی از این اهداف‌اند. (دستورالعمل روز قدس، شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی)
۳. در عرصه اول برای مخاطب اهداف شناختی داریم، در عرصه دوم اهداف گرایش‌ی، سوم انگیزشی، چهارم رفتاری، پنجم تثبیت (مصاحبه خیامی، صدا و سیما)
۴. مناسک باید بیابند جایگزین مدل شوند، باید ببینیم دین را چطور می‌شود در رسانه آورد.

۵. هدف از نامگذاری مناسبت‌ها، تقویت هویت ملی ایرانیان، بزرگداشت شخصیت‌ها، گرامیداشت ارزش‌ها، تحکیم پیوندهای دینی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و علمی است. (آیین‌نامه نحوه نامگذاری مناسبت‌های خاص، شورای فرهنگ عمومی)

۶. زنده نگهداشتن و نکوداشت مناسبت‌های انقلاب اسلامی به منظور تجدید میثاق با آرمان‌های انقلاب اسلامی، اشاعه فرهنگ دینی و انقلابی و تثبیت و تعمیق آن در بین اقشار مختلف، تقویت و تحکیم ارزش‌ها و ارکان انقلاب اسلامی و آرمان‌های حضرت امام (ره) و رهبری نظام (اساسنامه شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی)

نظریه پشتیبان مناسبت‌ها

یکی از شرایط برخورداری یک پژوهش از شأن و منزلت علمی، وجود نظریه‌های مقبول و رایج از اندیشمندان حوزه‌های مرتبط با موضوع پژوهش است که به عنوان پشتوانه مقوم علمی تحقیق محسوب می‌شود. در مورد مناسبت‌های اسلامی - انقلابی نظریه‌هایی مطرح هستند ولی نزدیکترین نظریه به موضوع مقاله نظریه رشد شهید مطهری است:

نظریه «رشد» شهید مطهری

«رشد» کلمه‌ای است که از قرآن مجید گرفته شده است. قرآن مجید می‌فرماید: «یتیمانی که سرپرست خود را از دست داده‌اند و مملوک و ثروتی دارند، تا زمان بلوغ بر آن‌ها قیمومت کنید و ثروتشان را در اختیارشان قرار ندهید». البته بلوغ شرط لازم است ولی کافی نیست زیرا علاوه بر بلوغ، «رشد» لازم است. در فقه و سنت اسلامی نظیر همین مطلب در مورد ازدواج علاوه بر بلوغ و علاوه بر عقل، رشد لازم است. یعنی انسان عاقل و بالغ ممکن است رشید باشد و ممکن است غیر رشید. (مطهری، جلد ۴، ۱۳۸۷: ۳۱۴)

۱. **رشد ملی:** «رشد ملی» عبارت‌اند از لیاقت و شایستگی یک ملت برای نگهداری و بهره‌برداری و سود بردن از سرمایه‌ها و امکانات طبیعی و انسانی خود. به هر اندازه که لیاقت و شایستگی اداره و بهره‌برداری از آنها را دارد، به همان اندازه «رشید» است.

۲. امامت و رهبری امت: رهبری یعنی قدرت مدیریت. این نوع از رشد در اصطلاح اسلامی «هدایت» و به تعبیر رساتر «امامت» نامیده می‌شود.

۳. تقویت و تربیت اراده: علاوه بر سه عنصر عقل، حس پرستش و گرایش‌های اخلاقی، عنصر اراده و تقویت آن از طریق ایمان، تقوا و تزکیه، دارای اهمیت است. (مطهری، جلد ۳، ۱۳۸۷: ۱۱۳)

۴. اصل هماهنگی در رشد استعدادها: انسان کامل، انسانی است که تمام ارزش‌های انسانی - استعدادها - در او همچون تمام اعضا و جوارح کودک، رو به رشد نهاده و با حفظ هماهنگی به حد اعلائی رشد نایل گردد.

مناسبت‌ها از آن جهت که از یکسو یک ظرف زمانی و مکانی برای تربیت و در تقویت اراده ملی به عنوان یک عامل محرک جامعه در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، زیستی و امنیتی محسوب می‌شوند، مشروط به آنکه تحت نظارت امامت و رهبری به عنوان مدیر منصوب الهی در جامعه اسلامی باشند، قابلیت لازم را برای ساختن انسان رشید و رشد و تعالی جامعه اسلامی را دارند.

بنابراین می‌توان از این نظریه به عنوان مقوم تئوریک مناسبت‌ها در جهت تدوین و تنظیم اهداف و سیاست‌ها تعالی بخش و همچنین تئوریزه کردن آنها برای ارائه مورد بهره‌برداری قرار داد. نظریه رشد شهید مطهری به دلیل تقویت مدیریت و رهبری جامعه، نقش انسجام بخش جامعه، و هماهنگی در رشد استعدادهای جامعه به عنوان نظریه غالب در محتوای مناسبت‌های اسلامی انقلابی انتخاب شدند.

روش شناسی تحقیق

برای رسیدن به نتایج مستند و قابل اتکاء، محیط انقلاب اسلامی، بسترهای فرهنگی، اجتماعی، تبلیغی و رسانه‌ای به روش تحلیل محتوا مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت و از کلیه دستگاه‌های متولی اداره مناسبت‌های اسلامی - انقلابی و مدیران عالی این حوزه به عنوان جامعه آماری و مدیران راهبردی و عالی دستگاه‌های متولی و اسناد و مدارک بالادستی موجود در دستگاه‌های مذکور به صورت تمام‌شمار به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند و به روش گلوله برفی تا حد اشباع

نظری از خبرگان و متخصصین حوزه مناسبت در سازمان‌های متولی طبق جدول ذیل مصاحبه نیمه عمیق انجام گرفت.

ردیف	سازمان	سابقه اجرایی	تحصیلات	تعداد	مسئولیت
۱	شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی	۲۸	دکتری	۱	مدیران راهبردی
۲	دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم	۲۰	خارج فقه	۱	
۳	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی	۲۵	دکتری	۳	
۴	معاونت فرهنگی ستاد کل (حفظ آثار) و سپاه	۳۰	دکتری	۱	
۵	سازمان صدا و سیما	۲۰	دکتری	۳	
۶	شورای فرهنگ عمومی (وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی)	۳۰	کارشناس ارشد	۱	
۷	نیروی قدس سپاه (فرهنگی خارجی)	۳۰	دکتری	۱	
۸	وزارت خارجه	۳۰	دکتری	۱	
۹	جامعه المصطفی العالمیه	طلاب خارجی سطح ۳ به بالا		۵	
۱۰	معاونت فرهنگی سپاه	۳۰	دکتری	۱	
جمع					۱۸

جدول شماره ۳: سازمان‌ها و نفرات مصاحبه شونده

نتایج تحلیلی مناسبت‌های اسلامی انقلابی

مناسبت‌های اسلامی _ انقلابی نظیر عاشورا، عید غدیر، ایام شب قدر، ایام تولد و یا شهادت اولیاء الهی و معصومین علیهم السلام مهمترین کانون تمرکز، هم‌آوایی، هم‌افزایی سه ساحت؛ اندیشه، عاطفه و رفتار جامعه و فرهنگ پایه ایرانی است که هر ساله با تمرکز بر ظرفیت‌ها و قابلیت‌های هنری و تبلیغی، از طریق الهام بخشی و بصیرت‌افزایی اجتماعی _ سیاسی منجر به تحکیم وحدت ملی جامعه ایرانی می‌شود و وحدت ملی از وجه لازم قدرت ملی است.

تحلیل متون جهت استخراج گزاره‌ها

داده‌های تحقیق به روش تحلیل محتوا برای مفهوم سازی و استخراج واحد تحلیل و واحد ضبط تقطیع شدند که در مجموع بعد از طی مراحل تقطیع، ارزشیابی و سازماندهی تعداد ۳۲ گزاره و تعداد ۴ مفهوم و ۵ مقوله مطابق جدول زیر استخراج شد

ردیف	گزاره‌های مستخرج از متون و مصاحبه‌ها (واحد ضبط)	مفهوم (نوع بصیرت)	مقوله
۱	موجب اتحاد و یکپارچگی جامعه و ضامن حفظ انقلاب	بصیرت سیاسی دفاعی	ایثار و مقاومت
۲	ضامن صحت عمل و مقاومت ساز است.	بصیرت سیاسی دفاعی	ایثار و مقاومت
۳	محمل تبادل آگاهی و افشای توطئه دشمن علیه اسلام و مسلمین	بصیرت سیاسی دفاعی	ایثار و مقاومت
۴	نمایشگاه نیازها و دردها و توانایی‌های امت اسلامی است.	بصیرت سیاسی دفاعی	ایثار و مقاومت
۵	انگیزه دهنده و محرک مردم است	بصیرت سیاسی اجتماعی	حضور مردمی
۶	رسمیت هویت مناسبت با حضور همگانی افراد	بصیرت سیاسی اجتماعی	حضور مردمی
۷	تعظیم حضور مردم و فراهم کننده عزت و افتخار	بصیرت سیاسی اجتماعی	حضور مردمی
۸	مناسبت مقوم بعد مردمی و اجتماعی جهان اسلام است.	بصیرت سیاسی اجتماعی	حضور مردمی
۹	مناسبت‌ها با حضور آحاد مردم معنی پیدا می‌کند.	بصیرت سیاسی اجتماعی	حضور مردمی
۱۰	زمینه آمادگی عمومی برای مبارزه را فراهم می‌کند	بصیرت سیاسی دفاعی	ظلم ستیزی

۱۱	موجب اتحاد و همفکری آنان و مقابله با دشمنان اسلام	بصیرت سیاسی دفاعی	ظلم ستیزی
۱۲	تعمیق روحیه و اراده جمعی در ادامه مبارزه اسلامی - انقلابی	بصیرت سیاسی دفاعی	ظلم ستیزی
۱۳	هدایت تحولات جامعه به سمت جریان‌های آزادیبخش	بصیرت سیاسی فرهنگی	ظلم ستیزی
۱۴	باعث پویایی و هوشیاری مسلمانان است	بصیرت سیاسی فرهنگی	همبستگی ملی
۱۵	روز احیا، بیداری، هوشیاری و انسجام مسلمانان است	بصیرت سیاسی اجتماعی	همبستگی ملی
۱۶	ظرفیت برای تعمیق وحدت است	بصیرت سیاسی اجتماعی	همبستگی ملی
۱۷	مناسبت تولید کننده رفتارهای مشابه است	بصیرت سیاسی اجتماعی	همبستگی ملی
۱۸	مناسبت منشأ بیداری و پیروزی انقلاب است.	بصیرت سیاسی اجتماعی	همبستگی ملی
۱۹	موجب همبستگی مردم با حاکمیت سیاسی می‌شود	بصیرت سیاسی اجتماعی	همبستگی ملی
۲۰	سازماندهی باعث قوام مناسبت است	بصیرت سیاسی فرهنگی	همبستگی ملی
۲۱	فرصت هم اندیشی، هم دلی و همگامی جهان اسلام است.	بصیرت سیاسی فرهنگی	همبستگی ملی
۲۲	الگو دهنده به مردم جهت هوشیاری است	بصیرت سیاسی فرهنگی	همبستگی ملی
۲۳	آگاهی‌دهنده از جایگاه هویت سیاسی اجتماعی جامعه است	بصیرت سیاسی اجتماعی	هویت ملی
۲۴	باعث تقویت مؤلفه‌های هویت ملی	بصیرت سیاسی اجتماعی	هویت ملی
۲۵	فرصت هدایت جامعه است	بصیرت سیاسی اجتماعی	هویت ملی
۲۶	برقراری رابطه عاطفی و منطقی مردم با مناسبت	بصیرت سیاسی فرهنگی	هویت ملی
۲۷	انتقال مؤثر پیام مناسبت در عرصه افکار عمومی است.	بصیرت سیاسی فرهنگی	هویت ملی
۲۸	تلفیق مناسبت با ارزش‌های اعتقاد مردم موجب مقبولیت	بصیرت سیاسی فرهنگی	هویت ملی
۲۹	محل تجلی و ارتقای معارف حسینی و اسلامی در جامعه	بصیرت سیاسی فرهنگی	هویت ملی
۳۰	مناسبت در سعادت بخشی جامعه مؤثر است	بصیرت سیاسی فرهنگی	هویت ملی
۳۱	موجب افزایش بصیرت و آگاهی است	بصیرت سیاسی فرهنگی	هویت ملی
۳۲	موجب تعمیق اعتقاد و باورهای جامعه و تأکید بر هنجارها	بصیرت سیاسی فرهنگی	هویت ملی

جدول شماره ۴: گزاره‌های مستخرج از اسناد و مصاحبه‌ها در موضوع مناسبت‌ها

کارکردهای بصیرت‌سازی در مناسبت‌های اسلامی - انقلابی

بصیرت یکی از اصطلاحات مبنایی در تجمیع سیاست و اخلاق است که در همه نظریه‌های سیاسی - اجتماعی نقشی محوری دارد، هرچند عدم توافق بسیاری در باره معنای بصیرت و مصادیق اعمال استحکام و آسیب‌های آن به وجود آمده است. (عصاریان، ۱۳۹۲: ۱)

با توجه به آنچه ذکر شد می‌توان گفت «بصیرت» موجب ظهور مفهوم جدید همچون بیداری و احساس مسئولیت اسلامی و انقلابی است و در بر گیرنده مضامین زیر می‌باشد:

بیداری در مناسبت‌های اسلامی - انقلابی کارکرد تحکیم جامعه به معنای ملازمت با پیام اسلام و انقلاب در کارهاست. مسئولیت اسلامی و انقلابی در جامعه سهم جدی اعتقادات و ایمان است که به عنوان بصیرت نهفته در مناسبت میان مردم جایگاه بایسته خود که مترادف با عقل یا شرع و عرف اجتماعی است قرار می‌دهد. با این توضیح همسانی مفهوم بیدارسازی و مسئولیت اسلامی و انقلابی در برابر جامعه می‌تواند در قالب مناسبت‌های شایسته خود را کسب کند. (لطیفی، ۱۳۷۹: ۲۵)

استحکام درونی قدرت ملی در واقع یکی از فاکتورهای اساسی و سنگ بنای اصلی اندیشه حکمرانی مرجع در سطح بین‌المللی تلقی می‌گردد. (مقیمی، ۱۳۸۸: ۱۲۳).

برای تبدیل شدن مشارکت و حضور هریک از افراد جامعه به استحکام درونی قدرت باید؛

۱. این حضور میزان انسجام اجتماعی و سلامت راه‌های ارتباطی مردم و حکومت را تقویت نماید؛
۲. منجر به زبان مشترک و بر مبنای قوائد و شاخص‌های قابل سنجش بین دولت و مناسبت‌های مردمی شود.

۳. فراوری کننده انگیزه کافی برای تداوم مشارکت آحاد جامعه در فراگرد مناسبت‌ها و استمرار آنها همچنین استحکام دیواره اجتماعی باشد.

ملاحظه می‌شود که تحکیم بصیرت موجب کاهش دغدغه‌ها و افزایش فرصت برای پرداختن به مسائل اجتماعی می‌شود و سرریز این بصیرت باعث تقویت مشارکت مردمی است که پایه بصیرت سیاسی فرهنگی (مقبولیت و مشروعیت) در جامعه خواهد شد.

عوامل پایداری مناسبت‌ها

شکی نیست که مناسبت مهم‌ترین ساز و کار رواج بصیرت در جامعه است که از طریق تقویت و ترویج ارزش‌ها و هنجارها سهم مهمی در رفتار سازی در آحاد جامعه دارد. حد اعلای هدفمندی مناسبت‌ها حالتی است که بتواند منفعل‌ترین عضو جامعه در آن حضور یابد و در رسالت حق طلبانه مناسبت تردید نداشته و از حمایت قاطع سیاسی فرهنگی حاکمیت و جامعه برخوردار باشد. مانند عاشورا که ضمن زمینه سازی برای شرکت همه آحاد مردم و باور به درستی رسالت آن مورد حمایت اجتماعی و حاکمیت هم هست و دارای ظرفیت‌های متنوعی است که ذیلاً می‌آید:

۱. استعداد شبیه‌سازی

مناسبت انقلابی عاشورا الگویی برای رهبری انقلاب‌ها و ایجاد تحولات بنیادین در جامعه بوده و تجربه پر ارزشی در اصلاح جوامع، راست کردن کجی‌ها، زدودن فسادها و انحراف‌ها بشمار می‌آید (بهشتی، ۱۳۸۲: ۷۵) مناسبت انقلابی عاشورا در طول تاریخ اسلام الگوی کامل برای شکل‌گیری تحولات سیاسی در قلمرو جهان اسلام بوده است و در یک کلام ضامن بقای اسلام راستین بشمار می‌آید. پر واضح است که درک پیام یک مناسبت اسلامی انقلابی و الگوگیری از آن برای ایجاد یک تحول عمیق و سازنده در جامعه و رسیدن به جامعه مطلوب در گرو درک حقیقت مناسبت انقلابی عاشورا و ارثه تفسیر صحیح از آن با شناخت و مبارزه با تحریفات است.

از دیدگاه شهید مطهری «کسانیکه بخاطر یک سلسله اصول و مبانی قیام می‌کنند و نهضت می‌نمایند در حقیقت به همه جهانیان بعد خودشان پیامی دارند و به اصطلاح معروف وصیتی دارند. آیندگان باید با پیام آنها آشنا باشند و ندای آنها را بشناسند». (مطهری، ۱۳۶۸: ۶۶۸)

شهید مطهری معتقد است: «جامعه وقتی تاریخ حادثه یک مناسبت اسلامی انقلابی را می‌خواند، استعدادی برای شبیه‌سازی در آن می‌بیند. همان‌طور که قرآن برای آهنگ‌پذیری ساخته نشده ولی این‌طور هست و مناسبت انقلابی عاشورا هم برای شبیه‌سازی ساخته نشده ولی این‌طور هست. من نمی‌دانم و شاید شخص ابا عبدالله در این مورد نظر داشته است.

... متن تاریخ این حادثه، گویی اساساً برای یک نمایشنامه نوشته شده است. شبیه‌پذیر است، گویی دستور داده‌اند که آن را برای صحنه بودن بسازند». (مطهری، ۱۳۶۸: ۳۶۸)

مناسبت انقلابی عاشورا نابودی بدعت‌ها را وظیفه مسلمانی و یکی از شاخص‌های عزت فرهنگی می‌داند و از همه می‌خواهد که او را برای نابودی بدعت‌ها یاری کنند.

امام حسین (ع) در یکی از نامه‌هایی که برای سران بصره نوشت از آنان خواست که او را در این قیام یاری کنند. می‌فرماید: «اما بعد، فانی ادعوکم الی احیاء معالم الحق و اماته البدع، فان تجیبوا تهتدوا سبل الرشاد»

«من شما را به زنده کردن نشانه‌های حق و میراندن بدعت‌ها دعوت می‌کنم، اگر به پیامم پاسخ مثبت دهید به سعادت و خوشبختی رهنمون خواهید شد».

۲. تقویت تکلیف اجتماعی

در اندیشه دینی، آحاد مردم نمی‌توانند نسبت به جامعه و تحولات آن بی تفاوت باشند؛ زیرا این تحولات گذشته است که از تأثیر آن‌ها در زندگی اجتماعی جامعه به طور غیر مستقیم بر زندگی فردی نیز تأثیر می‌گذارد. بر این اساس عزت اجتماعی مسلمانان سبب عزت فردی آنان نیز می‌گردد، همان‌طور که ذلت اجتماعی آنان به ذلت فردی ایشان می‌انجامد. زندگی اجتماعی جامعه از محیط خانواده آغاز می‌شود و تا سطح بین‌المللی قابل گسترش است.

از این رو لازم است، رابطه مناسبت با تکلیف یا وظایف اجتماعی زیر روشن شود؛

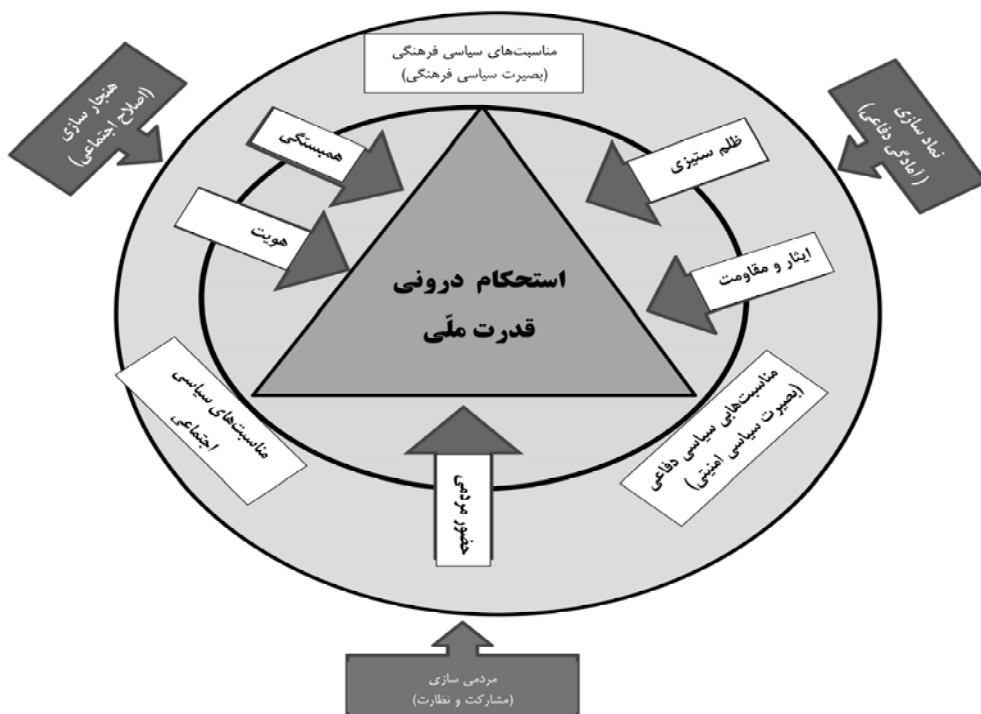
۱. روابط با دیگران ۲. اصلاح اجتماعی ۳. رفع نیاز نیازمندان ۴. نظارت همگانی ۵. اجرای احکام

۳. تقویت حوزه سیاسی

تأثیر حاکمیت سیاسی جامعه بر زندگی شخصی و اجتماعی افراد انکار شدنی نیست از این رو به دست آوردن عزت سیاسی یا حفظ و نگهداری آن در اندیشه مناسبت انقلابی، شاخصه‌هایی دارد که اکنون به بررسی آن‌ها می‌پردازیم.

- وحدت و همبستگی
- از خود گذشتگی و ترجیح منافع ملی
- ظلم ستیزی
- حضور در همه صحنه‌ها.

مسلمان باید تلاش در عرصه سیاسی را برای حاکمیت دین و اجرای احکام آن و گسترش بصیرت و از بین بردن مظاهر فساد و... تکلف خود بداند و همان‌طور که در حوزه عبادات خود را مکلف می‌داند در این عرصه نیز خود را مکلف بداند و در هر شرایطی متناسب با آنان شرایط موضع‌گیری کند و تکلیف خود را انجام دهد و این یکی از شاخه‌های عزت است. با توجه به مطالب فوق در باب استحکام درونی قدرت ملی، شاخص مردمی و بصیرت‌ساز مناسبت‌ها و با عنایت به پیام‌های برگرفته از یک مناسبت اسلامی _ انقلابی می‌توان به‌طور خلاصه مدل زیر را ارائه نمود.

مدل مفهومی استحکام درونی قدرت ملی مبتنی بر کارکرد مناسبت‌های اسلامی-انقلابی (عصاریان نژاد-علیزاده ۱۳۹۵)

هرمناسبت بایستی دارای فاکتور مردمی، هنجارسازی و نمادسازی اجتماعی بوده تا بتواند ضامن حفظ تعادل سیاسی اجتماعی- فرهنگی باشد. لذا در این مدل برای استحکام درونی قدرت ملی، عواملی همچون ظلم ستیزی (تسلیم نشدن در برابر قدرت‌های زورگو)، نمادهای هویت سیاسی و انقلابی (حمایت از اصالت دین و ولایت)، همبستگی و پیوستگی (وحدت)، ایثار، مقاومت، مشارکت و حضور همه جانبه در همه صحنه‌ها) ضامن حفظ تعادل و پایایی مناسبت و انسجام می‌باشد.

ضلع نماد سازی (ظلم ستیزی و ایثار و مقاومت) متأثر از مناسبت‌های سیاسی دفاعی و مناسبت‌های سیاسی فرهنگی است و ضلع هنجارسازی (هویت ملی و همبستگی) متأثر از مناسبت‌های سیاسی اجتماعی و مناسبت‌های سیاسی فرهنگی. ضلع مردمی سازی (حضور مردمی- مشارکت و نظارت مردمی) متأثر از مناسبت‌های سیاسی اجتماعی و مناسبت‌های سیاسی دفاعی است، به عبارتی مناسبت‌های فرهنگی، دفاعی و اجتماعی نقش دهنده محیط استحکام درونی قدرت هستند.

در این الگو کارکرد مناسبت‌ها در حلقه اول شکل دهنده مؤلفه‌هایی است که مثلث استحکام قدرت ملی را به وجود می‌آورند و نمادسازی آرمان‌ها و اهداف و نیز هنجارسازی ضوابط و باید نبایدها و مشارکت و نظارت مردمی برای جلوگیری از ایجاد انحراف در اهداف مناسبت را شکل می‌دهند. در واقع این چرخه موظف است پایداری عمومی به ارزش‌ها را کنترل نماید و وضعیت موجود را با وضعیت مطلوب مقایسه کند تا چنانچه انحرافی در مناسبت وجود داشته باشد آنرا اصلاح نماید.

نتیجه گیری

مناسبت محل بروز و ظهور باورها و اعتقادات است، از این رو برگزاری مراسم در تقویت باورهای جامعه مؤثر بوده و بوسیله مردمی کردن مناسبت، می‌توان هویت دینی و فرهنگی و ارزش‌های ملی و اسلامی را تقویت نمود.

مناسبت‌های اسلامی - انقلابی به دلیل قابلیت ایجابی، کارکرد تهیجی، تیشیری و تنویری می‌تواند منجر به تولید زمینه رضایتمندی و احساس افتخار و تقویت روح همبستگی، هویت و استحکام قدرت ملی شوند.

استحکام قدرت درونی همواره با اراده و عزم عمومی ملت‌ها شکل می‌گیرد لذا هر مقدار حضور آگاهانه مردم در صحنه‌های جامعه بیشتر باشد، قدرت ملی پشتوانه مستحکم‌تری پیدا می‌کند و متولیان جامعه می‌توانند به اتکای این حضور که نوعی رشدیافتگی ملی است از حقوق آن جامعه و منافع آنها دفاع نمایند. از طرفی دیگر با ملاحظه تاریخ و روند تأثیرگذاری رخدادها بر جامعه بشری به نظر می‌رسد که تحقق بصیرت یکی از وجوه کارکردی مناسبت در عرصه سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه است.

مجموعه این کارکردها در مناسبت منجر به افزایش و قوام هنجارها در بخش اجتماعی و نظارت و مشارکت در بخش مردمی و در نهایت امید و آرمان و اهداف در بخش دفاعی امنیتی شده که سرریز این مؤلفه ساخت درونی قدرت در جامعه را مستحکم می‌کند. به عبارتی اگر بصیرت در بخش‌هایی که ذکر شد ایجاد شود می‌تواند پشتوانه مردمی قدرت در جامعه شود و این قدرت مقوم بخش‌های سیاسی - اجتماعی و اجتماعی - فرهنگی می‌شود. در نتیجه افزایش حضور آگاهانه مردم و افزایش بصیرت که از طریق مناسبت‌ها تأمین و تزریق می‌شود قدرت در جامعه مستحکم‌تر می‌شود و این روند بر محوریت مردم و با محرک مناسبت ادامه می‌یابد و در نهایت باعث تضمین استحکام قدرت درونی خواهد شد.

منابع و مأخذ

الف) منابع فارسی

۱. **قرآن کریم**، ترجمه: آیت الله مکارم شیرازی.
۲. **نهج البلاغه** (۱۳۷۸)، ترجمه: فیض الاسلام، چاپ چهارم، تهران: انتشارات فقیه.
۳. امام خمینی، روح الله (۱۳۸۸) **شرح حدیث جنود عقل و جهل**، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).
۴. امام خمینی، روح الله (۱۳۹۰)، **نرم افزار حدیث نور (صحیفه نور)**، قم: مرکز تحقیقات علوم اسلامی.
۵. امام خامنه‌ای، سید علی (۱۳۹۰) **بیانات و مکتوبات**، نرم افزار حدیث نور، قم: مرکز تحقیقات علوم اسلامی.
۶. آذری، علیرضا و مهدی زمانی مزده (۱۳۹۳)، **الگوی راهبردی مدیریت عملکرد سازمان**، چاپ اول، تهران: مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی.
۷. آیتی، عبدالمحمد (۱۳۷۹)، **ترجمه نهج البلاغه مجموعه خطبه‌ها، نامه‌ها و کلمات قصار امام علی (ع)**، گردآوری سیدشرفی ررضی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی و بنیاد نهج البلاغه.
۸. انکینسون و دیگران (۱۳۸۱)، **زمینه روان‌شناسی**، ترجمه: دکتر محمد تقی براهینی و دیگران، چاپ ۱۶، تهران: رشد.
۹. بهشتی، مهدی (۱۳۸۲)، **پیام‌های یک مناسبت اسلامی انقلابی و خطر تحریف**، مروری دوباره، فصلنامه حکومت اسلامی، شماره ۲۷.
۱۰. بیرو، آلن (۱۳۷۰)، **فرهنگ علوم اجتماعی**، ترجمه: باقر ساروخانی، تهران: انتشارات مؤسسه کیهان.
۱۱. جعفری، علی اکبر و سیدمحمدجواد قربی (۱۳۹۵)، **مؤلفه‌های منابع سیاسی قدرت نرم در جمهوری اسلامی ایران در افق سند چشم انداز ۱۴۰۴**، دوفصلنامه علمی پژوهشی سیاست اسلامی، پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)، شماره ۹، بهار و تابستان.
۱۲. جعفری، علی اکبر و قربی، سیدمحمدجواد (۱۳۹۶)، **ترکیب شناسی مفهوم استحکام ساخت قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران**، فصلنامه علمی پژوهشی انقلاب اسلامی، س ۶ پاییز ۹۶، ش ۲۲.
۱۳. جوادی آملی، عبدالله (۱۳۸۳)، **توحید در قرآن**، قم: مؤسسه اسراء.
۱۴. جوادی آملی، عبدالله (۱۳۸۴)، **حق و تکلیف در اسلام**، قم: مؤسسه اسراء.
۱۵. جوادی آملی، عبدالله (۱۳۸۶)، **سرچشمه اندیشه**، جلد سوم، تقریر: عباس رحی، قم: مؤسسه اسراء.
۱۶. جوادی آملی، عبدالله (۱۳۸۷)، **نسبت دین و دنیا**، تقریر: علیرضا روغنی موفق، قم: مؤسسه اسراء.

۱۷. جوادی آملی، عبدالله (۱۳۸۸)، *تسنیم*، جلد ۲، ۳، ۷، ۹، ۱۰، تقریر: حسن واعظی محمدی، قم: مؤسسه اسراء.
۱۸. جوادی آملی، عبدالله (۱۳۸۹)، *ادب فنای مقربا*، جلد ۵، تقریر: محمد صفایی، قم: مؤسسه اسراء.
۱۹. حقیقت، سیدصادق (۱۳۸۱)، *توزیع قدرت در اندیشه سیاسی شیعه*، تهران: نشر هستی نما.
۲۰. دانسی، مارسل، (۱۳۸۸)، *نشانه شناسی رسانه‌ها*، ترجمه: گودرز میرانی و بهزاد دوران، چاپ دو، تهران: نشر چاپار.
۲۱. دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۷)، *لغت‌نامه*، به کوشش محمد معین و سید جعفر شهیدی تهران: دانشگاه تهران.
۲۲. روشه، گی (۱۳۷۹)، *کنش اجتماعی*، ترجمه هما زنجانی‌زاده، مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد.
۲۳. صدرالمآلهین، محمد بن ابراهیم شیرازی (۱۳۶۴) *مفاتیح الغیب*، تعلیقات ملا علی نوری، تصحیح و مقدمه از محمد خواجوی، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی.
۲۴. طباطبایی (علامه)، محمدحسین (۱۳۶۴)، *بدایه الحکمه*، قم: نشر اسلامی جامعه مدرسین.
۲۵. عالم، عبدالرحمان (۱۳۷۳)، *بنیادهای علم سیاست*، تهران: نشر نی.
۲۶. عساریان نژاد، حسین (۱۳۸۰)، *مدیریت دولتی و استحکام درونی قدرت ملی*، فصلنامه دانش مدیریت، شماره ۵۵.
۲۷. عساریان نژاد، حسین (۱۳۸۶)، *الزامات و الگوها*، ماهنامه نگرش راهبری، آینده پژوهی، سال هشتم، شماره ۸۵ و ۸۶ آذر ماه.
۲۸. عساریان نژاد، حسین (۱۳۸۲)، *طراحی هویت در تحقق بصیرت اجتماعی بر مبنای مدل حکومت حق مدار علوی در نهج البلاغه*، مقاله تخصصی، مجله سیاست‌گذاری عمومی.
۲۹. عساریان نژاد، حسین (۱۳۸۳)، *مطالبات بیداری جامعه و مناسبت‌های اسلامی انقلابی*، فصلنامه امنیت ملی، شماره‌های ۱۱.
۳۰. عساریان نژاد، حسین (۱۳۹۱)، *مطالعات گروهی دوره ۱۱ تهدیدات امنیت ملی*
۳۱. فاضلی، نعمت‌الله (۱۳۸۶)، *جامعه شناسی نقش اجتماعی در ایران*، تهران: نشریه رشد آموزش علوم اجتماعی، دوره دهم، شماره ۳، بهار.
۳۲. لطیفی، محمود (۱۳۷۹)، *بصیرت اجتماعی در حکومت علوی*، فصلنامه حکومت اسلامی، شماره ۱۸.

۳۳. محمدی ری شهری، محمد (۱۳۸۹)، *میزان الحکمه*، ترجمه: حمید رضا شیخی، قم: موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث.
۳۴. مقیمی، سید محمد و مصطفی اعلائی اردکانی، (۱۳۸۸)، *کلید حکمرانی خوب*، تهران: انتشارات عترت نو.
۳۵. مرتضوی، سیدمحمد (۱۳۸۱)، *معیارهای عزت حسینی در حوزه‌های گوناگون*، مجله مشکاه، شماره‌های ۷۶ و ۷۷.
۳۶. مطهری، مرتضی (۱۳۶۷)، *پیرامون جمهوری اسلامی*، تهران: انتشارات صدرا.
۳۷. مطهری، مرتضی (۱۳۶۸)، *حماسه حسینی*، تهران: انتشارات صدرا.
۳۸. مطهری، مرتضی (۱۳۷۳)، *تکامل اجتماعی انسان*، تهران: انتشارات صدرا.
۳۹. مطهری، مرتضی (۱۳۷۴)، *اسلام و مقتضیات زمان*، ج ۲، تهران: انتشارات صدرا.
۴۰. مطهری، مرتضی (۱۳۷۷) *مجموعه آثار*، ج ۱۷، چاپ اول، تهران: انتشارات صدرا.
۴۱. مطهری، مرتضی (۱۳۷۸)، *نرم‌افزار مجموعه آثار*، جلد ۲، ۳، ۱۶، ۴ و ۲۳، نرم‌افزار حدیث نور، قم: مرکز تحقیقات علوم اسلامی.
۴۲. مطهری، مرتضی (۱۳۸۴)، *نهضت‌های اسلامی در صد ساله اخیر*، تهران: صدرا.
۴۳. معین، محمد (۱۳۷۱) *فرهنگ فارسی*، چاپ هشتم، تهران: مؤسسه امیر کبیر
۴۴. نصر، صلاح (۱۳۸۰)، *جنگ روانی*، ترجمه: محمود حقیقت کاشانی، چاپ دوم، تهران: سروش.